

STRATEGIA

SITRAN
STRATEGIA
2023

12/2022

SITRa

Sitran strategia 2023

Sitran strategia lyhyesti	2
Lähtökohdat Sitran strategialle	3
Näin teemme tulevaisuutta	3
Megatrendit ja toimintaympäristön analyysi	4
Sitran visio reilusta, kestävästä ja innostavasta tulevaisuudesta	6
Millaista vaikuttavuutta ja muutosta tavoittelemme?	7
Sitran vaikuttavuustyö	7
Kestävyysratkaisut	8
Reilu datatalous	8
Demokratia ja osallisuus	10
Ennakointi	11
Yhteiskunnallinen koulutus	12

Sitran strategia lyhyesti

Mikä Sitra?

Sitra on kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttava, vastuullinen ja riippumaton tulevaisuustalo, joka toimii ajatushautomona, kokeilujen ja toimintamallien edistäjänä ja yhteistyön vauhdittajana. Eduskunnan alaisena rahastona tulevaisuustyömme rahoitetaan eduskunnalta aikoinaan saadun peruspääoman sijoitustuotoilla.

Miksi olemme olemassa?

Rakennamme huomisen menestyvää Suomea. Se on paitsi kutsumuksemme, myös lakisääteinen tehtävämme.

Minkälaista tulevaisuutta kohti kuljemme?

Visionamme on, että Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.

Minkälaista muutosta tavoittelemme?

Meillä on viisi tavoitetta, joiden eteen työskentelemme joka päivä:

1. Yhteiskunnan ja arjen ekologinen jälleenrakennus takaa maapallon kantokykyyn sopeutumisen.
2. Talous uudistuu kilpailukykyisemmäksi noudattaen kestävään ja vastuullisen kehityksen periaatteita.
3. Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet vahvistavat demokratiaa.
4. Tulevaisuuden mahdolliset kehityssuunnat tunnetaan Suomessa hyvin, erilaisista tulevaisuuksista keskustellaan laajasti ja tulevaisuustiedon pohjalta myös toimitaan.
5. Yhteiskunnan muutoskyky ja kyky yhteistoimintaan kasvavat.

Mitä teemme visionne ja tavoitteidemme toteuttamiseksi?

Työssämme painottuu kolme teemaa: ratkaisujen löytäminen ekologiseen kestävyyskriisiin, reilun datatalouden edistäminen sekä demokratian ja osallisuuden vahvistaminen. Talouden uudistaminen kestäväksi ja kilpailukykyiseksi nivoutuu aiempaa vahvemmin kaikkeen toimintaamme.

Tulevaisuustyömme perustana ovat ennakointi ja yhteiskunnallinen koulutus, joissa tavoitteenamme on tulevaisuustiedon ja -ajattelun sekä muutoskyvykkyyden ja yhteistoiminnan lisääminen.

TEEMA: Kestävyysratkaisut

Vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja vauhditamme ekologista

jälleenrakentamista. Käytännössä edistämme siirtymää kohti ympäristön tilaa parantavaa yhteiskuntaa, jossa maapallon kantokykyyn sopeutuminen on kaikille mahdollista. Vauhditamme siirtymää kohti yhteiskuntaa, jossa niin yksilöt, yritykset kuin poliittinen päätöksenteko sovittavat toimintansa luonnon kantokyvyn rajoihin.

TEEMA: Reilu datatalous

Rakennamme eurooppalaiseen arvopohjaan perustuvaa ihmislähtöistä ja reilua datataloutta vaihtoehtoksi valtio- tai datamonopolilähtöiselle datataloudelle. Edistämme siis muutoksia talouden rakenteissa, kuten sääntelyssä ja pelisäännöissä, lisäämme yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia datan käyttöön liittyen sekä tarjoamme käytännön työkaluja datamarkkinoilla toimiville yrityksille.

TEEMA: Demokratia ja osallisuus

Vahvistamme demokratiaa ja vaikutamme innostavan tulevaisuuden rakentamiseen.

Uudistamme ja kehitämme esimerkiksi demokratian rakenteita, toimintatapoja ja osallistumisen ja vuorovaikutuksen keinoja. Keskitymme myös siihen, miten verkostomaiset toimintatavat ja algoritmi- ja datapohjaisen toiminnan ja vaikuttamisen keinot voidaan valjastaa demokratian, osallisuuden ja yhteistoiminnan tueksi.

Kenen kanssa rakennamme huomisen menestyvää Suomea?

Muutokseen tarvitaan meitä kaikkia. Työmme ja tavoitteemme edellyttävät laajaa kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä kaikilla tasoilla. Näkökulmamme ja yhteistyöverkostomme on globaali, mutta tavoittelemamme vaikuttavuus kohdistuu ensisijaisesti suomalaiseen yhteiskuntaan.

Lähtökohdat Sitran strategialle

Sitran toimintaa ohjaa Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta (717/1990). Sitra on eduskunnan vastattavana oleva itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, jonka hallintoa valvoo ja toiminnan periaatteista päättää eduskunnan valitsema hallintoneuvosto. Sitran rooli yhteiskunnallisena vaikuttajana on toimia vastuullisena, riippumattomana tulevaisuusorganisaationa.

Sitrasta annetun lain mukaan rahaston tavoitteena on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä toimimalla erityisesti sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka vaikuttavat kansantalouden voimavarojen käyttöä tehostavasti tai tutkimuksen ja koulutuksen tasoa kohottavasti taikka jotka selvittävät tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja.

Sitran asemaa julkisena toimijana ja Sitran hallintorakennetta on viime aikoina uudistettu merkittävällä tavalla lakiin tehdyillä muutoksilla (1366/2018 ja 1553/2019).

Ydintehtävämme on: Sitra rakentaa huomisen menestyvää Suomea

Ydintehtävä kertoo tiiviisti, miksi olemme olemassa. Visio avaa, millainen on näkemyksemme toivotusta tulevaisuudesta. Strategia on suunnitelmamme ydintehtävän ja vision toteuttamiseksi. Vaikuttavuustavoitteet kuvaavat valintojamme siitä, millaisia yhteiskunnallisia muutoksia pyrimme saavuttamaan. Strategiset painopisteet puolestaan täsmentävät sitä, mihin toimintaamme käytännössä suunnataan. Arjessa strategiaamme toteutetaan kolmen laajemman projektikonaisuuden eli teeman sekä kahden toiminnon voimin. Sitran toimintaa ja valintoja ohjaava kokonaisuus avataan tässä strategiadokumentissa.

Näin teemme tulevaisuutta

Sitra on vahvasti visio- ja strategiaohjautuva tulevaisuustalo. Ennakointi- ja strategiatyömme on jatkuvaa. Visio ja strategia rajaavat ja ohjaavat sitä, millaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta tavoittelemme ja mihin toiminnassamme keskitymme.

Tavoitteemme on, että Sitra on kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttava, vastuullinen ja riippumaton tulevaisuustalo, joka toimii ajatushautomona, kokeilujen ja toimintamallien edistäjänä sekä yhteistyön rakentajana.

Reilun ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen edellyttää kokonaisvaltaisia, systeemisiä muutoksia. Sitralla on hyvät mahdollisuudet tällaisten muutosten käynnistämiseen, koska tulevaisuustalon keinovalikoima on laaja ja yhteiskunnallinen muutososaaminen vahvaa. Luomme edellytyksiä tulevaisuuden hyvinvoinnille ja kestäväällä kehitykselle siten, että käynnistämme ja vauhditamme toimintamallien, rakenteiden ja eri toimijoiden vuorovaikutuksen samanaikaista muutosta. Tuotamme tietoa ja nostamme julkiseen keskusteluun kestäväen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä näkökulmia ja esitämme vaihtoehtoisia ratkaisuja. Toteutamme ja rahoitamme kokeiluja, joiden avulla toimenpiteiden ja ratkaisujen hyödyllisyyttä voidaan ennakoida, tutkia ja kehittää käytännössä. Kun asenteiden ja ajatusmallien muutokset yhdistyvät käytännön ratkaisuihin, avautuu mahdollisuus pysyvämpiin, aidosti kestäväää hyvinvointia tuottaviin muutoksiin.

Sitran tehtävä ja tavoittelemamme vaikuttavuus edellyttävät meiltä laaja-alaista kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä ja kaikki sidosryhmät ovat Sitran potentiaalisia muutoskumppaneita. Suomi on osa keskinäisriippuvaista maailmaa ja siten toimintamme lähtökohtana on globaali perspektiivi. Sitran tavoitteleva vaikuttavuus kohdistuu kuitenkin ensisijaisesti suomalaisen yhteiskuntaan. Uuden ajattelun, toimintamallien ja ratkaisujen

luominen ja käyttöönotto edellyttävät vahvaa kansainvälistä edelläkävijyyttä niin Sitralta kuin Suomelta. Riippumattomana, puolueettomana ja vastuullisena toimijana Sitra voi toimia yhteiskunnan eri tasoilla. Rakennamme kansallista ja kansainvälistä toimintaamme sen mukaan, miten voimme parhaiten edistää tavoitteitamme.

Megatrendit ja toimintaympäristön analyysi

Tulevaisuustalon strategiatyö pohjautuu ymmärrykselle tulevaisuuden mahdollisista kehityskuluista ja megatrendeistä. Megatrendit ovat useista ilmiöistä koostuvia kehityssuuntia, jotka kuvaavat muutoksen laajoja kaaria. Ne tapahtuvat usein globaalilla tasolla ja kehityssuunnan uskotaan usein jatkuvan samansuuntaisena. Megatrendit tuovat esiin toimintaympäristössä tällä hetkellä korostuvia ilmiöitä.

Sitran megatrendit 2023 kuvaavat muutoksen kokonaiskuva viiden teeman kautta, joita ovat luonto, valta, teknologia, talous ja ihmiset (kuva 1). Viimeaikaiset isot kriisit, koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota moninaisine seurauksineen, ovat tehneet aiempaa konkreettisemmin näkyväksi keskinäisriippuvaisen maailman. Olemme yhä vahvemmin siirtyneet postnormaaliin aikaan, jota värittävät yllätykset, ristiriitaisuudet ja konfliktit. Epävarmuuden lisääntyessä korostuu tarve ymmärtää muutosten kokonaiskuva ja megatrendien välisiä kytköksiä ja jännitteitä.

Kuva 1. Muutosten kokonaiskuva ja ratkaistavat haasteet

Luonnon kantokyky murenee, sillä elämme keskellä ekologista kestävyyskriisiä. Ilmasto kuumenee, luonnon monimuotoisuus heikkenee hälyttävää vauhtia, luonnonvaroja kulutetaan liikaa ja jätteen määrä kasvaa. Ihmisen toiminta kuormittaa elollista ja elotonta luontoa yli kantokyvyn rajojen ja vaarantaa siten koko taloutemme ja hyvinvointimme pohjan. Ekologisella jälleenrakennuksella on kiire, eli siirtymälle luonnon tilaa ja ihmisten hyvinvointia parantavaan yhteiskuntaan. Ekologisen kriisin vaikutukset muuttuvat sitä pahemmaksi, mitä hitaamme yhteiskunta ja ihmiset muuttavat toimintaansa.

Demokratian kamppailu kovenee. Yhteiskunnat ovat koetuksella kriisien kasautuessa. Demokratioita kriisit ovat sekä heikentäneet että vahvistaneet. Siinä missä globaali

pandemia keskitti valtaa ja rajasi demokratioille tärkeitä vapauksia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan on terästänyt kansalaisyhteiskuntaa ja havahduttanut kansalaiset demokratian kriisiin. Monissa vakiintuneissakin demokratioissa kyseenalaistetaan demokratian ideoita ja periaatteita ja sovelletaan autoritaarisia toimintatapoja niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin. Hallitu ja sopuisa siirtymä kohti reilumpaa ja kestävämpää maailmaa näyttää yhä epätodennäköisemmältä. Geopoliittinen valtataistelu on tullut ryminällä takaisin, ja se tarkoittaa myös yhteiskuntajärjestelmien välistä taistelua. Sääntöpohjainen maailmanjärjestys ja luottamus siihen kytkeytyviin instituutioihin horjuu.

Kilpailu digivallasta kiihtyy. Teknologia ja data sulautuvat yhä enemmän ihmisten arkeen. Teknologia kehittyy nopeasti ja uutta teknologiaa otetaan käyttöön uusilla elämän osa-alueilla. Digitalisaatio on ollut viime aikojen merkittävin teknologinen kehitys, joka on poikkileikkannut kaikkia toimialoja. Dataa kerätään ja hyödynnetään yhä enemmän ja sen pohjalta tarjotaan uusia räätälöityjä palveluita niin yksilöille kuin organisaatioiden käyttöön. Samalla käydään kiistelyä digimaailman pelisäännöistä, uuden teknologian vaatimista resursseista ja yleisemmin teknologian kehityssuunnista.

Talouden perusta rakoilee ja globaali eriarvoisuuden kasvu ja ekologinen kestävyyskriisi luovat tarpeen uudistaa taloutta. Äärisääolojen lisääntyminen ja luonnon tarjoamien palveluiden romahdus murentavat talouden edellytyksiä ja vauraus keskittyy yhä pienemmälle joukolle. Monet tahot globaalisti ovat heränneet siihen, että nykyinen talousjärjestelmä ei sellaisenaan ole ihmisen ja luonnon kannalta kestävä. Vastuullisuus korostuu kaikessa toiminnassa ja se on laajentunut yksittäisistä ympäristökysymyksistä ihmisoikeuskysymyksiin, ihmisten hyvinvointiin ja luonnon tilan parantamiseen. Vastuullisuuden laajentuminen heijastaa suurempaa tarvetta miettiä uudelleen talouden roolia ja mitä kaikkea taloudella oikeastaan ymmärretään.

Hyvinvoinnin haasteet kasvavat toimintaympäristön muutosten vaikuttaessa ihmisten arkeen. Väestö ikääntyy, millä on vaikutuksia niin työikäisten määrään ja hyvinvointivaltion rahoitukseen, sosiaali- ja palveluiden riittävyyteen, demokratiaan kuin teknologian käyttöönottoon. Väestö monimuotoistuu ja keskittyy kasvukeskuksiin. Työelämän ja toimeentulon epävarmuudet, ekologinen kestävyyskriisi ja pandemia voimistavat mielenterveysongelmia. Ihmisten terveys on sidoksissa luonnon terveyteen.

Megatrendit linkittyvät toisiinsa ja mikään muutos ei tapahdu eikä ratkea eristyksessä muista. Ympäristön tilan heikentyminen näkyy niin geopoliittisten jännitteiden kasvuna, talouden toimintaedellytysten heikentymisenä kuin hyvinvoinnin ongelmina. Populismi ja hämmennyksen lietsominen saa voimaa päällekkäin kasautuvista kriiseistä. Geopoliittiset jännitteet kasvavat ja valtataistelua käydään teknologian, talouden ja tuotannon, resurssien sekä tulevaisuuden näkymien saralla. On löydettävä ratkaisuja, joilla uusi teknologia mahtuu luonnon kantokyvyn rajoihin ja voi auttaa parantamaan luonnon tilaa digitaalisen ja vihreän kaksoissiirtymän tavoitteiden mukaisesti. Teknologian kehitys kytkeytyy ihmisen hyvinvointiin, yhteiskuntien toimintakykyyn ja ympäristön tilaan. Talouden kehitys riippuu luonnon tarjoamista palveluista, yhteiskunnan vakaudesta, globaalien tuotantoketjujen toiminnasta, työvoiman saatavuudesta ja hyvinvoinnista. Ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen puolestaan edellyttää toimivaa taloutta ja yhteiskuntaa, hyvinvoivaa luontoa ja turvallista ympäristöä, teknologian vastuullista käyttöä ja osallisuuden vahvistamista.

Mistä syntyy tulevaisuuden imu? Kokonaiskuva muutoksista voi näyttää haastavalta, jopa pelottavalta. Tällä hetkellä on polttava tarve kuvitella toisenlaisia, innostavia tulevaisuuksia: Millainen tulevaisuus olisi mahdollinen ja millaisia muutoksia se edellyttäisi? Kuva 2 esittää yhden kokonaiskuvan tulevaisuuden mahdollisuuksista ja niiden edellyttämistä toimista.

Kuva 2. Tulevaisuuden mahdollisuuksia

Sitran visio reilusta, kestävästä ja innostavasta tulevaisuudesta

Millaista huomisen menestyvää Suomea haluamme rakentaa ja miten vastaamme megatrendien esiin nostamiin haasteisiin?

Sitran visio 2035 on, että Suomi ja suomalaiset menestyvät rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.

Hyvinvoinnin perustana ovat pohjoismaiset ihanteet yhdistettynä eurooppalaiseen arvopohjaan: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, luonnon arvostus, laaja-alainen sivistys, oikeusvaltioperiaate, demokratia sekä reiluus. Ratkomme yhteisiä globaaleja haasteita monenkeskisessä kansainvälisessä yhteistyössä ja kansainvälisyys luo meille vakautta ja vaurautta.

Kestävä hyvinvointi perustuu ekologisesti kestäväälle, kilpailukykyiselle ja reilulle taloudelle, joka luo kestäväää kasvua ja uusia tasa-arvoisia mahdollisuuksia ihmisille, yrityksille ja kaikille yhteiskunnan toimijoille. Yksittäisille ihmisille tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jokaisella on mahdollisuus oppia uutta ja kehittyä läpi elämän. Innovatiivinen teknologia tukee ihmisten ja ympäristön hyvinvointia.

Kestävä hyvinvointi rakentuu myös demokratiasta ja osallisuudesta, jotka edistävät kansalaisten luottamusta toisiinsa, yhteiskunnan eri toimijoihin ja tulevaisuuteen. Demokratian ydinarvoja on vihapuheesta vapaa sananvapaus, joka varmistaa moniäänisen ja elinvoimaisen yhteiskunnallisen keskustelun. Viheliäisiä ongelmia ratkovat yhdessä poliittiset päättäjät ja kansalaiset, julkinen ja kolmas sektori ja elinkeinoelämä sekä tiede ja tutkimus.

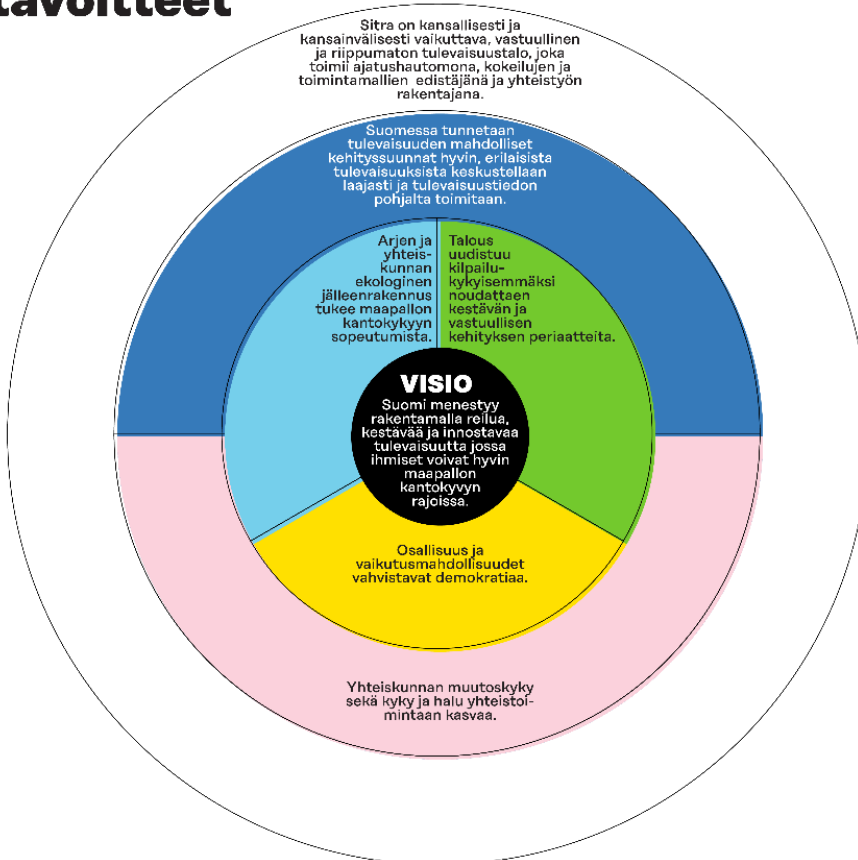
Reilun ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen vaatii tietoa ja osaamista, innostusta, rohkeita päätöksiä ja laajaa yhteistyötä. Sitran tulevaisuustyö luo pohjaa näille kaikille ja sitä tehdään kaikkien suomalaisten hyödyksi. Sitran toiminnan tavoitteena on, että Suomi on vuonna 2035 reilu, kestävä ja uudistumiskykyinen. Tulevaisuus tehdään yhdessä.

Millaista vaikuttavuutta ja muutosta tavoittelemme?

Vaikuttavuustavoitteet kuvaavat, millaiseen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ja muutokseen toiminnallemme pyrimme, eli miten edistämme visiomme toteutusta. Strategiset painopisteet puolestaan täsmentävät sitä, mihin toimintaamme käytännössä suunnataan. Vaikuttavuustavoitteet ja painopisteet ovat yhteisiä kaikelle työllemme ja edistämme niitä projekteissa ja hankkeissa erilaisin painotuksin.

Strategiamme keskiössä on ratkaisujen löytäminen ekologiseen kestävyyskriisiin, ja teeman painopisteenä tässä työssä on monimuotoisen luonnon vahvistaminen. Talouden uudistaminen kestäväksi ja kilpailukykyiseksi näkyy strategisissa valinnoissamme toimintaamme läpileikkaavasti. Edistämme reilua datataloutta ja demokratia ja osallisuuden vahvistamista. Tulevaisuustieto ja -ajattelu sekä muutostyökykyiden ja yhteistoiminnan lisääminen luovat myös jatkossa vankan pohjan yhteiskunnalliselle muutostyöllemme ja reilun ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiselle.

Vaikuttavuus-tavoitteet

Painopisteet

- Monimuotoinen luonto hyvinvoinnin edellytyksenä
- Kestävä ja reilu ekologinen jälleenrakentaminen
- Suomi reilun ja kestäväen datatalouden suunnannäyttäjäksi
- Kansalaiset ja verkostot osallistumisessa ja päätöksentekoon vaikuttamisessa
- Teknologia ja algoritmit demokratian tueksi
- Tulevaisuustiedon tuottaminen yhteiskunnallisilla ennakoinnilla ja analyysillä
- Kansallisen tulevaisuusajattelun ja -kyvykkyiden vahvistaminen
- Yhteistyö ja vuoropuhelu ovat tulevaisuustiedon ja tulkinnan ytimessä
- Yhteiskunnallisen muutostyökykyiden edistäminen ja kouluttaminen
- Osallisuuden mahdollistaminen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa

Kuva 3. Sitran vaikuttavuustavoitteet ja strategiset painopisteet

Sitran vaikuttavuustyö

Vision ja vaikuttavuustavoitteiden pohjalta on valittu kolme strategista teemaa, joissa toimimalla Sitran yhteiskunnallinen osaaminen ja voimavarat ovat parhaassa käytössä. Sitran teemoja ovat *Kestävyysratkaisut*, *Reilu datatalous* sekä *Demokratia ja osallisuus*.

Lisäksi vaikuttavuustavoitteita edistetään *Ennakoinnissa* ja *Yhteiskunnallisessa koulutuksessa*.

Kestävyystratkaisut

Lisäämme hyvinvointia vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta ja vauhdittamalla reilua ja kestävää ekologista jälleenrakennusta.

Miksi tämä on tärkeää?

Luonnon hyvinvointi on kaiken elämän perusta. Siksi luontokato, ilmastokriisi, luonnonvarojen ylikulutus ja ympäristön pilaantuminen ovat ihmiskunnan kohtalonkysymyksiä. Nämä haasteet ovat sidoksissa toisiinsa ja niitä pitää ratkaista yhdessä. Tietoa juurisyistä on runsaasti ja ratkaisujakin on olemassa laajalti. Ymmärryksen ja hyväksynnän rakentaminen on kuitenkin laajassa mittakaavassa vasta alussa.

Ekologisten haasteiden ratkaisemiseksi tarvitsemme kunnianhimoisia systeemiä muutoksia. Se tarkoittaa esimerkiksi talouskasvun ja luonnonvarojen ylikulutuksen irtikytkentää. Samanaikaisesti on vahvistettava sopeutumistamme, sillä kaikkia negatiivisia vaikutuksia ei enää pystytä hillitsemään. Kunnianhimoisten politiikkatoimien lisäksi tarvitsemme sekä julkisen ja yksityisen sektorin että kansalaisten keskuudessa laajempaa tukea ja ratkaisujen käyttöönottoa, jotta voimme hillitä haitallista ja vahvistaa myönteistä kehitystä. Kestävyystratkaisujen kehittäminen ja kansantaloudellisten voimavarojen tehokas käyttö parantavat Suomen kilpailukykyä sekä sopeutumis- ja palautumiskykyä.

Tavoitteet

Kestävyystratkaisut-teeman työssä vahvistetaan siirtymää kohti ympäristön tilaa parantavaa yhteiskuntaa, jossa maapallon kantokykyyn sopeutuminen on kaikille mahdollista.

Mitä teemme?

Teeman työtä ohjaavat erityisesti strategiset painopisteet:

- Monimuotoinen luonto hyvinvoinnin edellytyksenä
- Kestävä ja reilu ekologinen jälleenrakentaminen

Työmme uusia painopisteitä ovat monimuotoisen luonnon vahvistaminen ja kestävä ja reilu ekologinen jälleenrakentaminen. Samalla myös edistämme sopeutumista ekologiseen kestävyyskriisiin. Tuomme esille uudistavan talouden keinoja ja teknologioita, jotka suojaavat ja vahvistavat monimuotoista luontoa. Tuemme suomalaisen osaamisen kehittymistä ja siirtymän kannalta lupaavien innovaatioiden esilletuomista. Kehitämme toimintaympäristöä, missä maapallon kantokyvyn kannalta kestävä liiketoiminta on aina kilpailukykyisintä.

Vauhditamme siirtymää kohti yhteiskuntaa, jossa niin yksilöt, yritykset kuin poliittinen päätöksenteko soveltavat toimintansa luonnon kantokyvyn rajoihin. Euroopan unioni on tärkeä arena ja vipu, jonka puitteissa ja kautta tehostamme muutosta kansainvälisesti.

Reilu datatalous

Uudistamme taloutta rakentamalla eurooppalaiseen arvopohjaan perustuvaa ihmislähtöistä ja reilua datataloutta vaihtoehdoksi valtio- tai datamonopolilähtöiselle datataloudelle.

Miksi tämä on tärkeää?

Digitalisaatio on tapahtunut niin nopeasti, etteivät yhteiskunta, yritykset ja yksilöt ole pysyneet perässä. Tarvitaan yhteisiä uusia pelisääntöjä, yrityksille osaamista hyödyntää dataa reilusti sekä yksilöille osaamista ja kontrollia omaan dataansa.

Datan merkitys resurssina kasvaa, mutta siitä saatava lisäarvo ei jakaudu oikeudenmukaisesti. Data on talouden tärkeä raaka-aine. Ongelmana on, että datatalous ei ole reilu, koska digijättien intressit ovat ylipainottuneet yksilön ja yhteiskunnan kustannuksella.

Suomalaiset ja eurooppalaiset yritykset eivät ole pystynyt hyödyntämään datatalouden koko potentiaalia. Erityisesti pk-yrityksiltä puuttuu osaamista ja luottamusta datan jakamiseen, mikä näkyy heikompana työn tuottavuuden kehityksenä. Mikäli datatalouden johtoasema siirtyy pysyvästi Euroopan ulkopuolelle, voi se luoda epävarmuutta eurooppalaisten yhteiskuntien kehitykseen sekä demokratian ja talouskehityksen tulevaisuuteen. Suomen datamarkkinan arvo kasvaa EU:n keskiarvoa hitaammin.

Meistä kerätyn datan määrä ylittää arkijärjen. Yksilöiltä puuttuu sekä kansalaistaitoja että työkaluja vaikuttaa heistä kerätyn datan käyttöön. Ymmärrys verkossa tapahtuvan, datapohjaisen seurannan ja profiloinnin laajuudesta on puutteellista. Kerättyä tietoa voidaan käyttää myös yksilöiden manipulointiin. Ihmisiltä puuttuu myös työkaluja, joiden avulla he voisivat hyötyä heistä kerätystä datasta parempina palveluina.

Tavoitteet

Reilu datatalous -teema edistää talouden uudistumista entistä kilpailukykyisemmäksi noudattaen kestävän ja vastuullisen kehityksen periaatteita. Valtio- tai datamonopoliryhtymästä datatalousmallit tulee uudistaa ihmislähtöisiksi mahdollistavan regulaation ja yhteisten pelisääntöjen avulla.

Toimimalla Euroopan viisivuotisen datastrategian toimeenpanon ytimessä, voimme vaikuttaa Suomen kilpailukykyyn kannalta edullisesti toimenpiteisiin, regulaatioon ja erityisesti yhteisiin pelisääntöihin. Sitrassa aiemmin tehty työ yksilöiden voimaannuttamiseksi datapohjaisten palveluiden käyttöön ja erityisesti suomalaisten yritysten liiketoiminta- ja ekosysteemiosaamisen kehittäminen skaalataan koko Eurooppaan. Tämä tapahtuu hyödyntämällä sidosryhmäverkoston olemassa olevia hankkeita ja toimimalla reilua datataloutta edistävien verkostojen verkostona, joka tuo yhteen eri maiden yhteiskunnallisia päättäjiä, kansalaisjärjestöjä ja edelläkävijäyrityksiä.

Tavoitteena on lisäksi luoda sekä yksilöille että yrityksille uusia työkaluja digitaalisen tulevaisuuden hallintaan ja siitä hyötymiseen. Yrityksille tämä tarkoittaa liiketoiminta- ja ekosysteemimalleihin sekä teknologiataitoihin liittyvien konseptien hyödyntämistä, yksilöille taas tietoisuuden nostamista sekä parempia vaikutusmahdollisuuksia digitaalisten palveluiden käytössä.

Mitä teemme?

Teeman työtä ohjaa erityisesti strateginen painopiste: Suomi reilun ja kestävän datatalouden suunnannäyttäjäksi

Painopistettä toteutamme mm. seuraavilla tavoilla: Ennakoimme uusien teknologioiden roolia ja merkitystä reilun datatalouden rakentamisessa hyödyntämällä kokeiluja ja tiedontuotantoa.

- Kehitämme yhteiskunnan valmiuksia reiluun datatalouteen sekä edistämme toimenpiteitä.
- Tuemme innovaatiotoimijoita datan hyödyntämisessä ja jakamisessa, jotta niiden kilpailukyky lisääntyy.
- Fasilitoimme yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden yhteistyötä ja linkitämme ne eurooppalaiseen data-avaruus kehitykseen.

- Edistämme terveystietojen reilua ja kilpailukykyistä hyötykäyttöä.

Yhdessä Demokratia ja osallisuus teeman kanssa vahvistamme suomalaisten digitaalisia kansalaistaitoja ja digitaalista sivistystä. Yhdessä Kestävyysratkaisut- teeman kanssa edistämme muun muassa digivihreää siirtymää ja digivihreitä investointeja.

Demokratia ja osallisuus

Vahvistamme demokratiaa siten, että kaikilla Suomessa on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa innostavan tulevaisuuden rakentamiseen.

Miksi tämä on tärkeää?

Liberaalia demokratiaa ja kansanvaltaisia toimijoita haastetaan 2020-luvun alkaessa monella tavalla niin Suomessa kuin maailmalla. Suomen sotien jälkeinen menestystarina on perustunut suomalaisten luottamukseen toisiinsa ja yhteiskunnan instituutioihin. Paras tapa ylläpitää luottamusta ja tulevaisuuden uskoa sekä käsitellä monimutkaistuvan maailman aiheuttamia jännitteitä on laaja ja tasavertainen kansalaisten osallistuminen yhteiskunnan kehittämiseen. Euroopan unionin päätökset vaikuttavat Suomen lainsäädäntöön. Siksi on tärkeää, että kansalaiset kokevat voivansa vaikuttaa yhteiseurooppalaiseen sääntelyyn. Meidän tulee varmistaa, että vakaa demokratiakehitys ja toimiva oikeusvaltio ovat Suomen vahvuuksia myös jatkossa. Kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet ovat keskiössä, kun rakennetaan luottamusta datatalouteen ja siirtymässä reiluun ja kestäväan yhteiskuntaan.

Tavoitteet

Demokratia ja osallisuus -teeman tavoitteena on, että kansalaisten osallisuus- ja vaikutusmahdollisuudet vahvistavat demokratiaa ja tukevat oikeusvaltioperiaatteiden toteutumista. Tavoitteena on vahvistaa demokratiaa siten, että kansalaiset voisivat olla aktiivisia toimijoita sekä turvata yhteiskunnan muutoskykyä ennakoivasti.

Tavoitteena on lisätä ymmärrystä uusien yhteiskunnallisten jakolinjojen luonteesta ja kehittää uusia näkökulmia ja toimintamalleja sosiaalisen koheesion ja yhteiskunnallisen kestävyuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi 2020-luvun viestintä- ja vaikuttamisympäristössä. Yksi keino tähän on demokratian ydinarvoihin kuuluva sananvapaus, joka turvaa moniäänisen ja elinvoimaisen yhteiskunnallisen keskustelun sekä luo kansalaisille mahdollisuuksia osallistua yhteisen tulevaisuuskuvan rakentamiseen.

Mitä teemme?

Teeman työtä ohjaavat erityisesti seuraavat strategiset painopisteet:

- Kansalaiset ja verkostot osallistumisessa ja päätöksentekoon vaikuttamisessa.
- Teknologia ja algoritmit demokratian tueksi

Verkostojen valta yhdistettynä datan, informaation ja tiedon merkityksen kasvuun keskeisinä tuotannontekijöinä vaikuttavat talousjärjestelmien ja jopa yhteiskuntajärjestelmien muutoksiin tavalla, jota on vaikeaa ennakoita. Jännite vanhan vallan toimintamallien (hierarkiat ja instituutiot) ja uuden vallan (verkostot) toimintatapojen ja hallintomallien välillä kasvaa. Meneillään oleva siirtymä analogisen ajan demokratiasta digitaaliseen edellyttää demokratian toimintatapojen uudistamista ja myös varautumista uusiin ja yllättäviinkin uhkiin, kuten verkostojen manipulointi, informaatiovaikuttaminen, erilaiset hämmäntämiseen perustuvat kampanjat sekä kehitys, jota on viime aikoina nähty aiemmin vahvoissa demokratiavaltioissa. Teeman työssä

tuotamme uutta tietoa ja ymmärrystä verkostomaisen vallan toimintamalleista ja siitä, miten verkostomaisia toimintatapoja voidaan hyödyntää suomalaisten instituutioiden kehittämistyössä. Demokratia ja osallisuus -teeman työssä uudistamme ja kehitämme demokratian rakenteita, toimintatapoja ja osallistumisen ja vuorovaikutuksen keinoja.

Parlamentaarinen järjestelmä, jossa poliittinen osallistuminen on rajattu puolueisiin ja kansalaisjärjestöihin ei ole muun maailman ja etenkin teknologisen kehityksen kanssa samassa tahdissa. Mikäli pyrkimyksenä on kaikkien kansalaisten yhtäläiset osallistumisen mahdollisuudet, uudet demokratiainnovaatiot ja uuden teknologian hyödyntäminen ovat yksi tapa, jolla osallisuuteen voidaan tuoda uusia ratkaisuja. Siten teeman toisena tärkeänä painopisteenä on luoda yhteiskuntaan laajempaa ymmärrystä algoritmi- ja datapohjaisen toiminnan ja vaikuttamisen keinoista ja etsiä ratkaisuja siihen, miten ymmärrys ihmisten käyttäytymisestä, vuorovaikutuksen uusista keinoista, teknologiasta ja algoritmeista toimivat yhdessä ja voivat tukea demokratiaa, osallisuutta ja yhteistoimintaa. Sitra voi tuoda erityyppisiä toimijoita yhteen, avata eettisiä kysymyksiä sekä tämän pohjalta toteuttaa erilaisia kokeiluja.

Ennakointi

Tuotamme tulevaisuustietoa yhteiskunnallisella ennakkoinnilla ja analyysillä sekä vahvistamme ihmisten tulevaisuusajattelua ja kykyä vaikuttaa tulevaisuuden kehityssuuntiin.

Miksi tämä on tärkeää?

Epävarmassa ja yllätysten täyttämässä maailmassa ennakkoinnin rooli korostuu. Ennakoinnilla voidaan lisätä ymmärrystä tulevaisuuden erilaisista mahdollisista kehityskuluista, parantaa ihmisten ja yhteiskuntien valmiutta tuleville muutoksille sekä vahvistaa uskoa tulevaisuuteen. Yhteiskunnallinen uudistuminen edellyttää tulevaisuusajattelun ja -keskustelun lisäämistä ja laajentamista, tulevaisuustiedon parempaa hyödyntämistä sekä keskustelujen ja näkökulmien avartamista kokonaiskuvasta ja asioiden välisistä suhteista.

Tavoitteet

Tavoitteenamme on, että Suomessa tunnetaan tulevaisuuden mahdolliset kehityssuunnat hyvin, erilaisista tulevaisuuksista keskustellaan laajasti ja tulevaisuustiedon pohjalta toimitaan. Lisäksi työskentelemme yhteiskunnan muutoskyvyn kasvattamiseksi. Ennakointi- ja tulevaisuustiedolla ja sitä analysoimalla ja tulkitsemalla tuemme laaja-alaisesti Sitran vision ja vaikuttavuustavoitteiden toteuttamista, samalla niitä rakentavasti haastaen ja ymmärrystä kehittäen.

Työssämme painottuu tulevaisuusajattelun yhdistäminen muutoksenteekokykyyn sekä yhteistyö ja vuoropuhelu tulevaisuustiedon tuottamisessa ja tulkinnassa. Tämä tarkoittaa, että tulevaisuusajattelun ja osaamisen vahvistamisessa ei voida nojautua vain tiedontuotantoon, vaan vaikuttavuus syntyy siitä, että tietoa hyödynnetään toiminnassa ja päätöksenteossa. Tavoitteenamme on lisätä innostusta tulevaisuutta kohtaan.

Mitä teemme?

Ennakointia ohjaavat erityisesti seuraavat strategiset painopisteet:

- Tulevaisuustiedon tuottaminen yhteiskunnallisilla ennakkoinnilla ja analyysillä
- Kansallisen tulevaisuusajattelun ja -kyvykkyyden vahvistaminen
- Yhteistyö ja vuoropuhelu ovat tulevaisuustiedon ja tulkinnan ytimessä.

Teemme yhteiskunnallista ennakointia, analysointia ja tulkintaa niin todennäköisistä tulevaisuuden kehityssuunnista ja megatrendeistä kuin yllättävistä ja uusista ilmiöistä kuten heikoista signaaleista. Nostamme julkiseen keskusteluun reilun ja kestävän tulevaisuuden edellyttämiä muutostarpeita rakenteiden, käytäntöjen sekä arvojen ja ihanteiden tasolla.

Tulevaisuustiedon hyödyntämiseksi vahvistamme tulevaisuusajattelua ja kyvykkyyttä vaikuttaa tulevaisuuden kehityssuuntiin. Tulevaisuusajattelua ja -keskustelua on tarpeen laajentaa, mihin vaikutamme edistämällä moniäänistä tulevaisuuskeskustelua. Uudistuminen edellyttää laajaa tulevaisuusorientoitunutta muutoksenteekijöiden (ml. päätöksenteekijät) joukkoa. Arkipäiväistämme tulevaisuustietoa, lisäämme tulevaisuusajattelua ja -osaamista ja haastamme rohkeasti ja rakentavasti tulevaisuuteen liittyviä oletuksia ja ajattelumalleja. Kehitämme tulevaisuustyön lähestymistapoja ja menetelmiä ja edistämme niiden laaja-alaista käyttöönottoa.

Tuotamme ja tulkitsemme ennakointi- ja tulevaisuustietoa sekä tulevaisuustyön menetelmiä yhteistyössä ja vuoropuhelussa muutoksenteekijöiden kanssa. Edistämme ja ylläpidämme moniäänistä, dialogista ennakointikulttuuria ja tulevaisuuskeskustelua, jolle on tarvetta epävarmuuden aikoina. Vaikuttavuuden kannalta olennaista on yhteistyö ulkoisiin sidosryhmiin, Sitran ns. ”brokering” -rooli tiedontuottajien ja käyttäjien välillä, sekä ennakoinnin ekosysteemin vahvistaminen osana kansallista ennakointiverkosta.

Yhteiskunnallinen koulutus

Vahvistamme kykyä ja halua rakentaa kestävää tulevaisuutta yhdessä.

Miksi tämä on tärkeää?

Reilun ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen yhdessä edellyttää yhteiskunnan muutoskyvyn kehittämistä sekä ratkaisukeskeisen ja yhteistoimintaan innostavan kulttuurin luomista. Ongelmien luonne, toimintaympäristön haastavuus, muutosten nopeus ja yllätyksellisyys osoittavat aiheen tärkeyden. Monimutkaisia ongelmia ei kukaan ratkaise yksin. Sitra tukee päättäjiä ja muutoksenteekijöitä yhteisen tilannekuvan rakentamisessa ja edesauttaa tapoja tunnistaa ja tarttua keskeisiin tulevaisuuden haasteisiin ja mahdollisuuksiin yhdessä.

Tavoitteet

Yhteiskunnallisen koulutuksen tavoitteena on, että yhteiskunnan muutoskyky sekä kyky yhteistoimintaan kasvavat. Kestävä talouspolitiikan johtamiskoulutus tukee myös talouden uudistumista kestäväksi ja vastuulliseksi.

Mitä teemme?

Työtä ohjaavat erityisesti strategiset painopisteet:

- Yhteiskunnallisen muutoskyvykkyyden edistäminen ja kouluttaminen.
- Osallisuuden mahdollistaminen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa.

Monimutkaisten ongelmien reilu ratkaiseminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen vaatii kaikkien osallisuutta (kansalaiset, organisaatiot, päätöksenteekijät), yhteistä tilannekuvaa sekä luottamuksen rakentamista. Siksi työmme perustuu ihmisten verkottamiseen ja siltojen rakentamiseen eri toimijoiden välille sekä yhdessä oppimiseen ja ymmärtämiseen. Toimintatapojemme ja soveltamiemme menetelmien lähtökohdana on ymmärrys yhteiskunnallisten haasteiden kokonaisvaltaisuudesta ja systeemisydestä. Luomme monitieteisiä ja -alaisia oppimisympäristöjä, tilanteita ja prosesseja, jotka

mahdollistavat yhdessä ajattelun, oppimisen ja kehittämisen. Tuloksena syntyy uutta ajattelua, kyvykkyyttä ja uusia ratkaisuja.

Yhteiskunnallisen muutoksetekokyvykkyyden kehittäminen edellyttää lähestymistapojen ja menetelmien jatkuvaa kehittämistä yhteistyössä suomalaisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa. Vahvistamme ja tuemme muutoksetekokyvykkyyttä Sitran teemakärkien alueilla.